

УДК 658.589:005.334

Янушкевич М. В.

аспірант кафедри бізнесу та управління

Національний Університет «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя, Україна.

ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ: РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ

У сучасних умовах функціонування економіки підприємства змушені здійснювати діяльність у середовищі високої невизначеності, що характеризується нестабільністю ринкової кон'юнктури, динамічними технологічними змінами, посиленням конкурентної боротьби та зростанням кількості зовнішніх ризиків. Глобалізаційні процеси, цифровізація економіки, трансформація міжнародних ринків і кризові явища значно впливають на ефективність діяльності суб'єктів господарювання, що актуалізує питання формування та оцінки інноваційного потенціалу підприємств. У таких умовах саме інноваційний потенціал виступає одним із ключових факторів забезпечення конкурентоспроможності, адаптивності та довгострокового розвитку підприємств [1].

Інноваційний потенціал підприємства доцільно розглядати як комплексну сукупність ресурсів, можливостей, компетенцій та управлінських механізмів, що забезпечують здатність суб'єкта господарювання до створення, впровадження та комерціалізації інновацій. Водночас ефективність використання інноваційного потенціалу значною мірою залежить від рівня управління ризиками та здатності підприємства адаптуватися до змін зовнішнього середовища. У сучасних умовах підприємства повинні не лише формувати інноваційні ресурси, а й створювати ефективні системи ризик-менеджменту, орієнтовані на мінімізацію негативного впливу невизначеності [2].

Проблема оцінки інноваційного потенціалу підприємств є особливо актуальною в умовах трансформаційних змін економіки України. Воєнні ризики, порушення логістичних зв'язків, дефіцит інвестиційних ресурсів, інфляційні процеси та нестабільність фінансової системи формують нові виклики для розвитку підприємств. За таких умов інноваційна діяльність стає не лише інструментом забезпечення економічного зростання, а й важливим механізмом підвищення стійкості бізнесу до кризових процесів. Саме тому підприємства потребують впровадження сучасних підходів до оцінки інноваційного потенціалу, які враховують вплив ризиків та факторів невизначеності [3].

У сучасній економічній науці існують різні підходи до оцінки інноваційного потенціалу підприємств. Найбільш поширеними є ресурсний, функціональний, результативний та системний підходи. Ресурсний підхід орієнтований на оцінку наявних матеріальних, фінансових, кадрових та

інформаційних ресурсів підприємства. Функціональний підхід передбачає визначення здатності підприємства до реалізації інноваційних процесів. Результативний підхід акцентує увагу на ефективності впровадження інновацій та їх впливі на фінансові результати діяльності. Водночас системний підхід дозволяє комплексно оцінити взаємозв'язок усіх складових інноваційного потенціалу та визначити рівень готовності підприємства до інноваційного розвитку [1].

Особливого значення в умовах невизначеності набуває ризик-орієнтований підхід до управління інноваційним потенціалом. Такий підхід передбачає інтеграцію механізмів ризик-менеджменту у систему стратегічного управління підприємством. Основною метою ризик-орієнтованого підходу є своєчасне виявлення потенційних загроз, оцінка їх впливу на інноваційну діяльність та формування ефективних механізмів мінімізації ризиків. Це дозволяє підприємствам підвищити рівень адаптивності до зовнішніх змін та забезпечити стабільність функціонування у довгостроковій перспективі [2].

Важливу роль у системі оцінки інноваційного потенціалу відіграє аналіз внутрішніх і зовнішніх факторів розвитку підприємства. До внутрішніх факторів належать рівень технологічного забезпечення, фінансовий стан, кадровий потенціал, ефективність системи управління та організаційна культура підприємства. Зовнішні фактори включають стан ринкового середовища, рівень конкуренції, державну інноваційну політику, інвестиційний клімат та рівень розвитку інфраструктури. Комплексний аналіз зазначених факторів дозволяє сформувати об'єктивну оцінку можливостей підприємства щодо реалізації інноваційних стратегій [3].

У сучасних умовах цифровізація економіки суттєво впливає на процес формування та оцінки інноваційного потенціалу підприємств. Використання цифрових технологій, автоматизованих систем управління, інструментів штучного інтелекту та аналітики великих даних створює нові можливості для підвищення ефективності управлінських рішень. Цифрові рішення дозволяють оперативно оцінювати ризики, прогнозувати можливі зміни ринкового середовища та оптимізувати процеси управління інноваційною діяльністю [1].

Не менш важливим елементом ризик-орієнтованого підходу є формування системи економічної безпеки підприємства. У сучасних умовах інноваційна діяльність супроводжується високим рівнем фінансових, технологічних, інвестиційних та інформаційних ризиків. Саме тому підприємства повинні створювати комплексні механізми захисту від потенційних загроз, забезпечувати диверсифікацію джерел фінансування, розвивати систему внутрішнього контролю та впроваджувати сучасні методи моніторингу ризиків [2].

Водночас ефективність управління інноваційним потенціалом значною мірою залежить від рівня стратегічного планування. Підприємства повинні формувати довгострокові стратегії інноваційного розвитку, орієнтовані на забезпечення конкурентних переваг та підвищення стійкості до кризових явищ. У цьому контексті важливого значення набуває використання сценарного моделювання, прогнозування ризиків та оцінки альтернативних варіантів розвитку підприємства [3].

Суттєву роль у забезпеченні інноваційного розвитку відіграє людський капітал. Саме рівень професійної підготовки персоналу, здатність працівників до генерації нових ідей та адаптації до технологічних змін визначають ефективність інноваційної діяльності підприємства. Формування інноваційної корпоративної культури, розвиток системи мотивації персоналу та підтримка творчої активності працівників створюють передумови для підвищення ефективності використання інноваційного потенціалу [1].

Таким чином, оцінювання інноваційного потенціалу підприємств в умовах високої невизначеності та динамічних змін зовнішнього середовища доцільно здійснювати на основі комплексного ризик-орієнтованого підходу, який передбачає всебічне врахування впливу внутрішніх і зовнішніх чинників розвитку. Такий підхід має охоплювати не лише фінансово-економічні параметри діяльності підприємства, але й рівень його економічної безпеки, ефективність функціонування інноваційної інфраструктури, кадровий потенціал, рівень цифровізації бізнес-процесів, а також здатність оперативно адаптуватися до трансформацій ринкового середовища та глобальних економічних викликів. У результаті підприємства отримують можливість не лише підвищити рівень своєї конкурентоспроможності, але й забезпечити довгострокову економічну стійкість, зміцнити інвестиційну привабливість та сформувати необхідні передумови для інноваційного зростання в умовах нестабільності та посилення глобальної конкуренції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ткаченко А., Чорний Р., Чорна Н. Портфоліо ризиків підприємництва в умовах трансформаційних змін в економіці. Економічний аналіз. 2023. Том 33. № 2. С. 258–264. DOI: 10.35774/econa2023.02.258.
2. Карпенко А., Пожуєв Д. Життєвий цикл підприємства як фактор інвестиційної привабливості в умовах економічної турбулентності. 2025. Економічний вісник Донбасу. № 3(81). С. 91–100. [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-3\(81\)-91-100](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-3(81)-91-100)
3. Карпенко А., Крайнік О., Пожуєв Д. Трансформація методів оцінювання інвестиційної привабливості підприємств в умовах воєнного стану. 2025. Економічний аналіз. Том 35. № 2. С. 607–622. <https://doi.org/10.35774/econa2025.02.607>